

Wijziging van de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het introduceren van meerdere griffierechtcategorieën voor lagere geldvorderingen

Memorie van Toelichting

Algemeen deel

1. Inleiding

Met dit wetsvoorstel geef ik uitvoering aan de toezegging aan de Tweede Kamer om in de Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz) meer differentiatie aan te brengen in de tarieven voor lagere geldvorderingen in kantonzaken (hierna ook wel aangeduid als incassozaken). Over de voorgenomen wijzigingen, alsmede de budgetneutraliteit van het wetsvoorstel, is de Tweede Kamer schriftelijk geïnformeerd (zie de brieven van 16 april 2018, *Kamerstukken II* 2018/19, 29279, 422, en van 15 november 2018, *Kamerstukken II*, 29279, 469). Naar aanleiding van deze brieven heb ik in de Tweede Kamer uitdrukkelijk steun gevraagd en gekregen voor het uitwerken van een wetsvoorstel conform het in mijn brief van 15 november jl. opgenomen scenario (zie het verslag van het algemeen overleg over de rechtspraak op 31 januari 2019, *Kamerstukken II* 2018/19, 29279, 493). De griffierechten van dit scenario zijn, geïndexeerd voor het jaar 2019, opgenomen in dit wetsvoorstel.

2. Inhoud wetsvoorstel

Per 1 juli 2011 is de competentiegrens in kantonzaken verhoogd van € 5.000 naar € 25.000. In kantonzaken is alleen de eiser griffierechten verschuldigd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen niet-natuurlijke personen (hierna: rechtspersonen), natuurlijke personen en on- en minvermogens. Tegelijkertijd zijn er drie griffierechtcategorieën vastgesteld voor geldvorderingen in kantonzaken:

1. vorderingen met een beloop van € 500 of lager;
2. vorderingen met een beloop van meer dan € 500 tot en met € 12.500;
3. vorderingen met een beloop van meer dan € 12.500.

De indeling in categorieën leidt ertoe dat het griffierecht voor een vordering met een financieel belang van € 501 even hoog is als het griffierecht voor een vordering van € 12.500.

Met name de hoogte van het griffierecht voor rechtspersonen (€ 486 per 1 januari 2019) in verhouding tot een geldvordering van net boven de € 500 wordt als problematisch ervaren. Gerechtsdeurwaarders en creditmanagement-bedrijven geven aan dat vooral de kleinere ondernemingen er, gelet op de hoogte van het griffierecht in verhouding tot de hoogte van de vordering, steeds vaker vanaf zien om met onbetaalde rekeningen van net boven de € 500 naar de rechter te stappen. De Raad voor de rechtspraak constateert een afname van het aantal zaken met relatief lage vorderingen. Het risico bestaat dat de toegang tot de rechter hierdoor in gevaar komt.

Ook wordt het als problematisch ervaren dat een natuurlijk persoon in een door een rechtspersoon tegen hem aangespannen procedure, het hogere griffierecht dat de rechtspersoon als eiser heeft moeten betalen, moet vergoeden als de vordering wordt toegewezen. Dit klemt temeer bij de relatief lage geldvorderingen. Om tegemoet te komen aan deze bezwaren sta ik de volgende oplossing voor.

De categorie vorderingen met een financieel belang van € 500 tot en met € 12.500 wordt in vier categorieën gesplitst:

1. vorderingen met een financieel belang van € 500 tot en met € 1.500;
2. vorderingen van € 1.500 tot en met € 2.500;
3. vorderingen van € 2500 tot en met € 5.000;
4. vorderingen van € 5.000 tot en met € 12.500.

Daarnaast worden de griffierechten voor vorderingen met een financieel belang van € 500 tot en met € 5.000 voor zowel rechtspersonen als natuurlijke personen deels verlaagd én dichter bij elkaar gebracht. Het dichter bij elkaar brengen van de tarieven is gunstig voor zowel de rechtspersoon als eiser (het griffierecht is lager) als voor de natuurlijke persoon als gedaagde bij toewijzend vonnis (minder proceskosten). Immers, dan hoeft de natuurlijke persoon als verliezende partij een lager bedrag aan griffierecht te vergoeden. Het dichter bij elkaar brengen van de tarieven voor rechtspersonen en voor natuurlijke personen is dus gunstig voor zowel de rechtspersoon als voor de natuurlijke persoon. Het gevolg van dichter bij elkaar brengen van de tarieven is wel dat de tarieven voor rechtspersonen in de categorieën van € 500 tot €5.000 meer moeten dalen en dat de tarieven voor natuurlijke personen minder kunnen dalen, dan wel ongewijzigd blijven. Door het introduceren van meer categorieën kunnen de tarieven voor de lagere vorderingen dalen en komt de hoogte van het griffierecht beter in verhouding te staan tot de hoogte van de vordering.

De griffierechten in de drie nieuwe categorieën kunnen worden verlaagd, omdat de tarieven voor vorderingen van meer dan € 5.000 worden verhoogd met 35%. Dit resulteert in het volgende schema:

	financieel belang	tarieven 2019			procentuele verhoging			nieuwe tarieven (prijspeil 2019)		
		RP	NP	OV	RP	NP	OV	RP	NP	OV
kanton-handel	€ 0 - € 500	€ 121	€ 81	€ 81	0%	0%	0%	€ 121	€ 81	€ 81
	€ 500 - € 1.000	€ 486	€ 231	€ 81	-37%	-12%	0%	€ 306	€ 204	€ 81
	€ 1.000 - € 1.500	€ 486	€ 231	€ 81	-37%	-12%	0%	€ 306	€ 204	€ 81
	€ 1.500 - € 2.500	€ 486	€ 231	€ 81	-29%	0%	0%	€ 347	€ 231	€ 81
	€ 2.500 - € 5.000	€ 486	€ 231	€ 81	-5%	0%	0%	€ 460	€ 231	€ 81
	€ 5.000 - € 12.500	€ 486	€ 231	€ 81	35%	35%	0%	€ 655	€ 311	€ 81
	€ 12.500 - € 25.000	€ 972	€ 486	€ 81	35%	35%	0%	€ 1.309	€ 655	€ 81
civiel	€ 25.000 - € 100.000	€ 1.992	€ 914	€ 81	35%	35%	0%	€ 2.683	€ 1.231	€ 81
	€ 100.000 -	€ 4.030	€ 1.599	€ 81	35%	35%	0%	€ 5.428	€ 2.154	€ 81

De griffierechtstarieven voor on- en minvermogenden, voor hoger beroep en cassatie en de tarieven in het bestuursrecht blijven ongewijzigd, evenals het griffierecht voor vorderingen met een financieel belang van minder dan € 500.

3. Overleg met de Tweede Kamer over uitgangspunten van het wetsvoorstel

Tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid op 30 november 2017 is toegezegd verschillende budgetneutrale scenario's te onderzoeken voor het verlagen van griffierechten voor MKB-ers, alsmede te bezien wat de (financiële) gevolgen van een dergelijke aanpassing zijn (Zie Handelingen II 2017/18, nr. 29, 8). Ook het voorstel uit het manifest "Eerlijke griffierechten" van het Verbond van Credit Management Bedrijven uit 2018 om het griffierecht voor rechtspersonen bij vorderingen tot € 5000 terug te brengen tot € 119 en voor natuurlijke personen tot € 79, is als één van de te onderzoeken scenario's (scenario 3) meegenomen in het onderzoek. De Tweede Kamer is bij brief van 16 april 2018 geïnformeerd over

de uitkomsten van dit onderzoek (*Kamerstukken II 2017/18, 29279, nr. 422*). In de brief worden vier mogelijke scenario's geschetst. Aan de hand van de scenario's is doorgerekend wat de effecten zijn als de categorie met een financieel belang van € 500 tot € 12.500 gesplitst wordt in twee nieuwe categorieën. In de verschillende scenario's start de tweede categorie bij € 1.500 (scenario 1), bij € 2.500 (scenario 2) en bij € 5.000 (scenario 3 en 4). Als ijkpunt voor het griffierechtstarief is gekozen voor € 300 voor rechtspersonen en € 142 voor natuurlijke personen, behalve in scenario 3 waarin het voorstel om een griffierecht te hanteren van € 119 voor rechtspersonen en € 79 voor natuurlijke personen uit het manifest "*Eerlijke griffierechten*" is doorgerekend. Naar aanleiding van deze brief heeft de Tweede Kamer tijdens een algemeen overleg over de rechtspraak op 25 april 2018 over deze scenario's gesproken en gevraagd te komen met een nadere uitwerking van het in de brief genoemde scenario 1 waarin berekend is wat de consequenties zijn van splitsing in twee nieuwe categorieën van € 500 tot € 1.500 en van € 1.500 tot € 12.500. Verschillende organisaties hebben zich na dit algemeen overleg geschaard achter de kritiek op de hoogte van het griffierecht voor de lagere vorderingen. In de brief van 15 november 2018 heb ik daarom een verdergaande variant voorgesteld waarin de huidige categorie met een financieel belang van € 500 tot € 12.500 in vier nieuwe categorieën is gesplitst én waarin de tarieven voor rechtspersonen en natuurlijke personen in deze nieuwe categorieën dichter bij elkaar worden gebracht. Deze variant is voorgesteld om tegemoet te komen aan het bezwaar dat de natuurlijke persoon de hogere griffierechten van de rechtspersoon moet vergoeden als hij de zaak verliest. De Tweede Kamer heeft in het algemeen overleg over de rechtspraak van 31 januari 2019 (PM) verzocht om deze variant in een wetsvoorstel op te nemen. Bij de uitwerking van de scenario's in de brieven van 16 april en 15 november 2018 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 1) om de griffierechtstarieven budgetneutraal te kunnen verlagen moeten andere griffierechtstarieven worden verhoogd;
- 2) griffierechtstarieven voor on- en minvermogenden, voor hoger beroep en cassatie en in het bestuursrecht zijn buiten beschouwing gelaten;
- 3) Bij de berekeningen is rekening gehouden met het effect dat een verlaging van de griffierechtstarieven leidt tot een toename van het aantal zaken.

De verlaging ziet op de griffierechten voor civiele geldvorderingen in kantonzaken (waarbij alleen de eiser griffierecht verschuldigd is). De voor de verlaging noodzakelijke budgettaire ruimte wordt gezocht in verhoging van de griffierechten voor vorderingen met een financieel belang in eerste aanleg van meer dan € 5000. De differentiatie van de griffierechten vindt plaats in eerste aanleg. Bij hoger beroep en cassatie en in het bestuursrecht gaat het om een relatief gering aantal zaken ten opzichte van het aantal lagere civiele vorderingen in eerste aanleg. Zouden die zaken worden meegenomen in de berekeningen, dan zou dat geen groot compenserend effect hebben voor de tarieven. Het effect dat een verlaging van de tarieven leidt tot een toename van het aantal zaken is modelmatig in kaart gebracht en is meegenomen in de berekening van de effecten van de tariefverlaging.

4. Financiële gevolgen

Het uitgangspunt is dat dit wetsvoorstel budgetneutraal is. Om griffierechten voor incassozaken budgetneutraal te kunnen verlagen moeten andere griffierechttarieven worden verhoogd. Voor verlaging van de griffierechttarieven voor vorderingen met een financieel belang van € 500 tot € 5.000 zullen de tarieven voor vorderingen van € 5000 of meer met 35% moeten worden verhoogd. Door deze budgetneutrale aanpassing van de griffierechttarieven heeft dit voorstel geen financiële gevolgen. Wel zullen de systemen van de rechtspraak moeten worden aangepast.

5. Advies en consultatie

PM

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Dit artikel wijzigt de griffierechten voor kantonzaken en andere zaken dan kantonzaken bij de rechtbank, zoals opgenomen in de bijlage bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken. Het artikel vervangt de categorie 'zaken met betrekking tot een vordering dan wel een verzoek met een bedrag van meer dan € 500 en niet meer dan € 12.500' door vier nieuwe categorieën griffierechten te weten:

- Zaken met betrekking tot een vordering, dan wel een verzoek, met een bedrag van meer dan € 500 en niet meer dan € 1500;
- Zaken met betrekking tot een vordering, dan wel een verzoek met een bedrag van meer dan €1.500 en niet meer dan €2.500;
- Zaken met betrekking tot een vordering, dan wel een verzoek met een bedrag van meer dan €2.500 en niet meer dan € 5.000;
- Zaken met betrekking tot een vordering dan wel een verzoek met een bedrag van meer dan € 5.000 en niet meer dan € 12.500.

De griffierechten in de eerste drie nieuwe categorieën vallen lager uit dan het griffierecht in de oude categorie. Het griffierecht in de vierde categorie valt hoger uit dan het griffierecht in de oude categorie. Voor een overzicht van de bedragen wordt verwezen naar de tabel op pagina 2.

De griffierechten voor on- en minvermogenen, voor hoger beroep en voor cassatie en de tarieven in het bestuursrecht zijn buiten beschouwing gelaten; het gaat dus alleen om civiele zaken in eerste aanleg voor vorderingen met een financieel belang van meer dan € 500.

Artikel II

De in artikel I opgenomen griffierechtbedragen zijn berekend op basis van het prijspeil 2019. Dit artikel voorziet in de mogelijkheid om de in artikel I van dit wetsvoorstel opgenomen bedragen te indexeren op het moment dat de wet na 1 januari 2020 in werking treedt. Treedt de wet voor 1 januari 2020 in werking dan wordt de indexatie van de bedragen geregeld via artikel 2 van de Wgbz. Treedt de wet in werking na 1 januari 2020 maar voor 1 januari 2021 dan kan op basis van dit artikel de indexatie voor het jaar 2020 worden doorgevoerd.

Artikel III

Dit artikel voorziet in de gebruikelijke inwerkingtredingsbepaling.

De Minister voor Rechtsbescherming,